

Lezen & Laten Lezen

Jaap Gruppelaar

www.weetendurf.nl

J.Gruppelaar@kpnplanet.nl

Programma 2023 – 2024: J. Locke, *Brief over verdraagzaamheid* (1689)

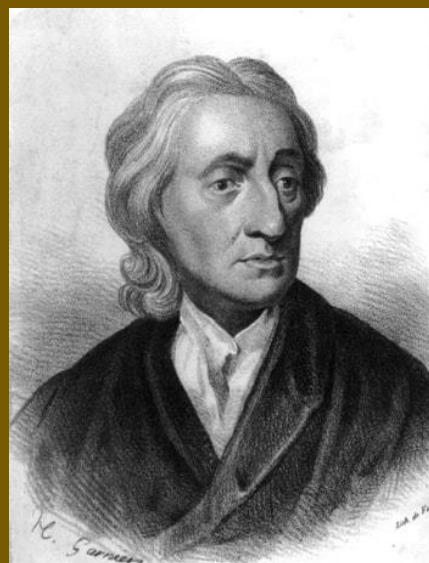

Seditio (opstand), prent van D.V. Coornhert

Vanaf de 16^e eeuw krijgen de meeste staten van West-Europa te maken met religieuze verdeeldheid onder de bevolking. Politieke onrust escaleert weldra in oorlog en burgeroorlog. Meestal kiest men voor repressie, verdraagzaamheid is de grote (meestal tijdelijke) uitzondering.

John Locke's *Brief over verdraagzaamheid* (1689) biedt een fraai perspectief op het moeizame leerproces dat naar aanleiding van al die politieke onrust langzaam op gang is gekomen. Locke leeft in de jaren '80 van de 17^e eeuw jarenlang als vluchteling in de Republiek der Nederlanden. Hij verblijft veelal in kringen van vrijzinnig protestanten, de *Brief over verdraagzaamheid* is gericht aan een van hen, Philipp van Limborch. In de cursus bestuderen wij nauwgezet Locke's *Brief over verdraagzaamheid* (en enkele andere korte teksten) om na te gaan waarom het indertijd

zo buitengewoon moeilijk was verdraagzaamheid als principe vast te stellen. Voor een beter begrip van Locke's opvatting van verdraagzaamheid komt ook het religie-politieke debat in de Nederlanden aan de orde: opportunisme blijkt er maar langzaam plaats te maken voor een principiële stellingname. In dit kader bespreken wij ook enkele passages uit D.V. Coornhert, *Synode over gewetensvrijheid* (1582), een traktaat dat (terecht?) bekendstaat als een principiële verdediging van verdraagzaamheid en zelfs godsdienstvrijheid. Ten slotte is het de vraag wat een en ander voor het huidige debat over verdraagzaamheid zou kunnen betekenen.

John Locke (1732-1704)

De werkvorm van de bijeenkomsten is 'gemengd': inleiding (JG), tekstlezing en discussie. Voorafgaand aan elke bijeenkomst krijgt u mijn (samenvattende) opmerkingen toegestuurd. De actieve deelname veronderstelt het nodige leeswerk. U krijgt bij aanvang van de cursus Locke's *Brief over verdraagzaamheid* (eigen vertaling i.s.m. dr. J.C. Bedaux) en een exemplaar van D.V. Coornhert, *Synode over gewetensvrijheid*, ed. J. Gruppelaar, Uitgeverij Verloren: Hilversum 2022.

We werken met een kleine groep (max. 10 deelnemers). De bijeenkomsten vinden plaats in Deventer (van Twickelostraat 7) en beginnen in september en eindigen in maart (maandagen, 10.00 -13.00 u.; m.u.v. 24-10, di.). Data: 18-9, 9-10, 24-10, 20-11, 8-1, 29-1, 19-2 en 4-3.

Kosten: € 300 (*all in*; betaling bij aanvang).